

support in the amount not less than the statutory subsistence minimum in case of disability, loss of breadwinner and in old age and in other cases specified by law.

It's emphasized that it would not be more appropriate to legislate for any special conditions or reservations for the award of a pension than those established for non-IDP citizens of Ukraine. The Constitution of Ukraine does not contain any restrictions on the rights of citizens of Ukraine who have acquired the status of internally displaced persons compared to the rights of others. It's emphasized that the right to pension provision for internally displaced persons belongs to the fundamental constitutional right to social protection, and therefore laws and bylaws that in any way restrict the right to pension of citizens who moved from the temporarily occupied territory are contrary to the Constitution of Ukraine.

Keywords: pension right, social protection right, constitutional right, internally displaced person, constitutional duty.

DOI: 10.33766/2524-0323.93.34-43

УДК 340.15:94(477)«1919/1937»

Кононенко В. В., доктор історичних наук, професор, професор кафедри права і публічного управління Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця, Україна)

e-mail: valerii.kononenko@vspu.edu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5177-2885>

Пилипенко Т. І., старший викладач кафедри права і публічного управління Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця, Україна)

e-mail: tetiana.pilipenko@vspu.edu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7498-9785>

КОНСТИТУЦІЙНЕ БУДІВНИЦТВО В УКРАЇНІ НА ЕТАПІ УТВЕРДЖЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ (1919-1937 рр.)

У роботі проаналізовано основні процеси конституційного будівництва в УСРР та УРСР періоду 1919-1937 рр. Зазначено, що український конституційний процес цього періоду відповідав загальним рисам процесам у РРСФР та СРСР. Із втіленням у життя ідеї республіки рад паралельно йшло формування моделі центральних органів державної влади та управління, органів місцевої влади республіки. Зроблено висновок, що загалом конституційний процес у цей період був спрямований на поступове перетворення України із формально незалежного державного утворення на суб'єкта союзної держави.

Ключові слова: УСРР, УРСР, Конституція УСРР 1919 р., Конституція УСРР 1929 р., Конституція УРСР 1937 р., конституційний процес.

Постановка проблеми. Із поразкою Української революції 1917-1921 рр. та утвердженням в Україні радянської влади розпочався радянський період державності та конституційного будівництва. Три радянські конституції України крок за кроком закріплювали утвердження в республіці нової влади у формі радянської

республіки та перетворювали Україну з формально незалежного державного утворення на де-юре союзний суб'єкт СРСР із правом виходу із Союзу, а насправді – на республіку з правами автономії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботі використано останні наукові доробки вітчизняних вчених з предмету дослідження. Найбільш повно досліджуване питання представлено в працях В. Гончаренка, О. Мироненка, О. Дудченка, А. Шевченко, О. Січової, С. Коника, де розкриті загальні тенденції конституційного процесу в Україні та правовий статус окремих органів державної влади у досліджуваній період. Джерельною базою роботи стали конституційні акти УСРР та УРСР періоду 1919-1937 рр.

Формулювання цілей. Метою статті є аналіз основних процесів становлення радянського конституційного законодавства в Україні у період утвердження комуністичного тоталітарного режиму 1919-1937 рр. Завданнями статті є аналіз конституційних нормативних актів УСРР та УРСР; дослідження етапів формування системи центральних органів державної влади й управління, органів місцевої влади; характеристика основних положень Конституцій УСРР та УРСР 1919, 1929 та 1937 рр.

Виклад основного матеріалу. Становлення радянської влади в Україні формально розпочалося з грудня 1917 р. 11-12 (24-25) грудня 1917 р. у м. Харків відбувся I Всеукраїнський з'їзд рад, який своєю резолюцією проголосив утворення УНР Рад робітничих, селянських, солдатських та козачих делегатів (Української Народної Республіки Рад). Це був альтернативний з'їзд до Всеукраїнського з'їзду рад селянських, робітничих і солдатських депутатів 4-6 (17-16) грудня 1917 р., що відбувся в м. Київ і підтримав повноваження Української Центральної Ради як вищого органу влади в Україні. Керівництво новоутвореною Українською Народною Республікою Рад покладалося на Центральний виконавчий комітет Всеукраїнської ради робітничих, селянських, солдатських та козачих делегатів (ВУЦВК), що став вищим органом влади в республіці в період між з'їздами рад. Першим радянським урядом України став Народний секретаріат у складі 10, а пізніше – 12 секретарів.

Маріонеткове державне утворення, яке трималося переважно на багнетах більшовиків Радянської Росії, було з останньою у федеративних відносинах. УНР Рад була настільки формальна та слабка, що вже в січні 1918 р. на II Обласному з'їзді рад Донецько-Криворізького басейну було прийняте рішення про утворення окремої Донецько-Криворізької Радянської Республіки. Як пояснював це рішення один із секретарів Народного секретаріату УНР Рад М. Скрипник «занадто ще сильні були в той час відбіжні сили – кожне місто вважало себе за самостійну республіку» [1, с. 14]. Згодом Радянська УНР, що перестала отримувати підтримку від більшовиків Росії, припинила своє існування.

Варто наголосити, що всі радянські державні утворення в Україні періоду 1917-1918 рр. існували за підтримки більшовиків Радянської Росії та були направлені на усунення від влади Української Центральної Ради. Перебуваючи в постійній боротьбі з національно-патріотичними силами Української Народної Республіки та будучи залежними від міжнародних зобов'язань, узятих на себе урядом Радянської Росії за сепаратним Брестським мирним договором 1918 р., українські

радянські республіки цього періоду так і не перейшли до конституційного будівництва та розбудови державності. Ці утворення, що виникли в умовах радянсько-української війни, не відображали справжнього стану речей в Україні та не користувалися народною підтримкою.

Повноцінним початком утвердження радянської влади в Україні став 1919 р. Через сприятливі міжнародні умови та внутрішні негаразди УНР періоду Директорії РСФРР знову почала повномасштабну війну з УНР. Уже 6 січня 1919 р. в умовах другої фази радянсько-української війни створений у Петрограді в грудні 1918 р. Тимчасовий Робітничо-Селянський Уряд України за військової допомоги Червоної Армії проголосив утворення Української Соціалістичної Радянської Республіки (УСРР). Конституційне оформлення нового радянського державного утворення на території України відбулося 10 березня 1919 р., коли на III Всеукраїнському з'їзді Рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів у м. Харків було схвалено першу Конституція УСРР. В основі Конституції УСРР 1919 р. була покладена Конституція РСФРР 1918 р., що, на думку В. Гончаренка, «є одним зі свідчень значної залежності конституційного будівництва в Україні від державотворчих процесів у більшовицькій Росії» [2, с. 14]. З іншого боку, Радянська Україна на цьому етапі формально зберігала свій суверенітет. Тут варто погодитись із О. Мироненком, який вважає, що «цінність її полягає в тому, що до утворення СРСР вона була справді основним законом відносно незалежної, «напівсуверенної» України [12, с. 38].

За Конституцією 1919 р. зберігалась держава у формі республіки рад, яка тепер отримала своє конституційне оформлення. Центральну владу УСРР представляли Всеукраїнський з'їзд Рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів (вища влада УСРР); Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет Рад (постійно діючий орган влади, що діяв у період між з'їздами Рад та спрямовував діяльність Ради Народних Комісарів та усіх радянських органів); Рада Народних Комісарів (статус РНК як уряду УСРР формально не був визначений, оскільки відповідно до пункту 14 Конституції «завідування окремими галузями керування країною накладається на окремі відділи В.Ц.В.К.Р.») [3]. Місцеві органи влади уособлювали собою Ради робітничих, селянських та червоноармійських депутатів (міські та сільські), а також обрані ними Виконавчі Комітети (Виконкоми); З'їзди Рад (губерніальні, повітові і волосні) й обрані ними Виконавчі Комітети (Виконкоми) [3].

Оскільки Конституція 1919 р. чітко не визначала статус, повноваження та порядок роботи вищих та центральних радянських органів влади, були прийняті ряд нормативно-правових актів, які доповнили конституційне законодавство цього періоду. Так діяльність та повноваження Всеукраїнського З'їзду Рад та ВУЦВК регулювали такі документи: постанова V Всеукраїнського з'їзду Рад (25 лютого – 3 березня 1921 р.) «Про радянське будівництво», «Положення про Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет» (прийняте ВУЦВК 8 травня 1921 р.); «Положення про Всеукраїнський Центральний Комітет Рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів (ВУЦВК)» (прийняте ВУЦВК 12 жовтня 1924 р.) [2, с. 19-20; 4,

с. 38-39]. Склад, діяльність та повноваження Ради Народних Комісарів УСРР регулювались постановою ВУЦВК від 14 березня 1919 р. «Про конструювання Ради Народних Комісарів», постановою ВУЦВК від 14 березня 1919 р. «Про тимчасове надання Раді Народних Комісарів прав у галузі законодавства і загального управління», постановою ВУЦВК від 31 серпня 1921 р. «Про права членів Раднаркому» та прийнятим постановою ВУЦВК від 12 жовтня 1924 р. «Положенням про Раду Народних Комісарів Української Соціалістичної Радянської Республіки».

З утворенням СРСР та прийняттям Конституції СРСР 1924 р. постало питання приведення українського конституційного законодавства у відповідність до всесоюзного. Прийняття змін до Конституції підштовхували також зміни в адміністративно-територіальному устрої республіки. Прийняття 12 квітня 1923 р. постанови ВУЦВК «Про новий адміністративно-територіальний поділ України» та утворення в складі УСРР постановою ВУЦВК від 12 жовтня 1924 р. Молдавської АРСР стали одними з основних питань, які потребували конституційного оформлення. Проект оновленої Конституції 1919 р. був прийнятий 10 травня 1925 р. на IX Всеукраїнському з'їзді Рад. До Конституції 1919 р. були внесені такі основні конституційні положення:

- проголошувалась солідарність з радянськими республіками та утворення з ними СРСР; утворення в складі УСРР Молдавської Автономної Соціалістичної Радянської Республіки (ст. 4);

- зазначалось входження УСРР до складу СРСР як «незалежної договірної Республіки» із правом вільного виходу із Союзу РСР (ст. 6);

- найвищим органом влади УСРР залишався Всеукраїнський З'їзд Рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів, а між з'їздами Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет; у період між сесіями ВУЦВК вищим законодавчим, виконавчим та розпорядчим органом СРСР була Президія ВУЦВК (ст. 7);

- відносини між вищими органами влади, центральними органами влади УСРР та органами влади СРСР регулювались положеннями Конституції СРСР; у межах положень Конституції СРСР у справах, віднесених до компетенції Союзу на території УСРР, обов'язкову силу мали постанови найвищих органів СРСР (ст. 8, 9);

- уперше в Конституції УСРР було визначено статус РНК як виконавчого та розпорядчого органу ВУЦВК з правом видання декретів та постанов та конституційно визначено склад РНК (Голова РНК, заступники Голови РНК, Голова Найвищої Ради народного господарств та 10 народних комісарів) (ст. 13, 14);

- АМСРР мала при Уряді УСРР Постійного Представника із дорадчим голосом в усіх центральних органах УСРР;

- місцеві органи радянської влади встановлювались у формі Рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів (міські й сільські), З'їздів Рад (округових та районних) та вибраними ними Виконавчих Комітетів (Виконкомів) [6, с. 517-526].

Після внесення змін до Конституції УСРР 1919 р. продовжувалася робота з підготовки тексту нового Основного Закону республіки. Нова Конституція УСРР були прийнята 15 травня 1929 р. XI З'їздом Рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів. Проте, уже Постановою XII Всеукраїнського з'їзду рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів від 4 березня 1931 р. «Про

зміну Конституції (основного закону) Української соціалістичної радянської республіки» до неї були внесені окремі зміни. Українська Соціалістична Радянська Республіка входила до складу СРСР як суверенна договірна держава і формально зберігала за собою право вільного виходу з Союзу. На відміну від Конституції УСРР 1919 р., Всеукраїнський з'їзд рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів проголошувався верховним органом влади (у попередній редакції Конституції – вищий орган). Всеукраїнський центральний виконавчий комітет був верховним законодавчим, розпорядчим та виконавчим органом влади (у редакції Конституції УСРР 1919 р. від 1925 р. ВУЦВК був вищим законодавчим, розпорядчим та виконавчим органом влади). Президія ВУЦВК у періоди поміж сесіями Всеукраїнського центрального виконавчого комітету отримала статус вищого законодавчого, виконавчого та розпорядчого органу влади УСРР. РНК УСРР залишалася в статусі розпорядчого та виконавчого органу ВУЦВК, що здійснював загальне управління УСРР. На відміну від змін до Конституції УСРР від 1925 р., РНК отримувала право видавати законодавчі акти й постанови, обов'язкові до виконання на всій території республіки. С. Коник вважає, що саме цією конституцією було закладено фундамент взаємовідносин та відповідальності між представницькою та виконавчою владою в республіці [7, с. 256].

Органами радянської влади на місцях були ради робітничих, селянських та червоноармійських депутатів (міські, міські районні ради у великих містах (за рішеннями міських рад затверджених ВУЦВК), селищні, сільські); районні з'їзди рад та обрані ними виконавчі комітети (виконкоми). Конституція УСРР 1929 р. була доповнена розділами «Про виборчі права» та «Про бюджет Української соціалістичної радянської республіки» [8]. Загалом, Конституція УСРР 1929 р. переважно включила в себе конституційні положення, що були внесені до Конституції УСРР у 1925 р.

Зауважимо, що, і як Конституція УСРР 1919 р., нова Конституція не мала окремого розділу щодо прав, свобод та обов'язків громадян республіки. Утім вона на конституційному рівні формально вперше закріпила за «трудоючими масами» політичні права, волю виявлення своїх думок, волю зібрань, свободу спілок, право на повну, всебічну та безоплатну освіту, право на розвиток пролетарськими шляхами української національної культури й культури національних меншин. Праця та оборона соціалістичної батьківщини встановлювалися як конституційні обов'язки всіх громадян Республіки. У Республіці встановлювалася загальна військова повинність [8].

Утвердження тоталітарного режиму в Україні завершилось прийняттям Надзвичайним XIV Всеукраїнським з'їздом Рад 30 січня 1937 р. Конституції УРСР 1937 р. Новий Основний Закон республіки був розроблений у відповідності з Конституцією СРСР 1936 р. Прийнятий Основний Закон суттєво відрізнявся від попередніх. Так була змінено порядок слів в офіційній назві республіки, яка відтепер стала Українською Радянською Соціалістичною Республікою (УРСР). Нова Конституція проголосила УРСР соціалістичною державою робітників і селян (ст. 10) та зазначала, що «з метою здійснення союзними республіками взаємодопомоги по лінії економічній і політичній, а так само по лінії оборони, Українська Радянська

Соціалістична Республіка добровільно об'єдналася з іншими рівноправними Радянськими Соціалістичними Республіками» (ст. 13) [9]. Формально УРСР зберегла право виходу зі складу СРСР (ст. 14). Уперше, у Конституції закріплювалося положення щодо адміністративно-територіального устрою республіки. За статтею 18 УРСР складалася з Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Київської, Одеської, Харківської, Чернігівської областей та Молдавської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки.

За новим Основним Законом суттєво змінилася структура вищих органів влади. Так, замість З'їзду Рад, найвищим органом державної влади Української РСР ставала Верховна Рада Української РСР, яка була проголошена єдиним законодавчим органом УСРР (нагадаємо, що в попередній період законодавчі функції також мали ВУЦВК та РНК). Ліквідувався ВУЦВК. Натомість з'являлася Президія Верховна Рада Української РСР, яка у своїй діяльності була підзвітна Верховній Раді Української РСР. Конституція УРСР 1937 р. не встановлювала правовий статус Президії ВР УРСР, проте наділила її широкими повноваженнями: скликати сесії Верховної Ради УРСР; давати тлумачення законів УРСР, видавати укази; проводити всенародне опитування (референдум); скасовувати постанови і розпорядження Ради Народних Комісарів УРСР, Ради Народних Комісарів Молдавської АРСР, а також постанови і розпорядження обласних Рад депутатів трудящих, у разі їх невідповідності законові тощо (ст. 30) [9].

Найвищим виконавчим і розпорядчим органом державної влади УРСР була Рада Народних Комісарів УРСР, яка була відповідальна і підзвітна перед Верховною Радою УРСР, а в період між сесіями Верховної Ради УРСР підзвітна перед Президією Верховної Ради УРСР (ст. 39, 40). Народні Комісаріати УРСР мали статус або союзно-республіканський, або республіканський.

Органами державної влади в областях, округах, районах, містах, селищах, станицях і селах УРСР за Конституцією УРСР 1937 р. були Ради депутатів трудящих, які обиралися на два роки. Виконавчими і розпорядчими органами Рад депутатів трудящих були обрані ними виконавчі комітети.

Уперше до Основного закону УРСР були внесені розділи «Суд та прокуратура» (Розділ IX) та «Основні права та обов'язки громадян» (Розділ X). У Конституції 1937 р. уперше були зафіксовані основні особисті, політичні, соціальні та культурні права громадян. До конституційних обов'язків громадян Української РСР відносились обов'язки виконувати закони, додержуватись дисципліни праці, чесно ставитися до громадського обов'язку, поважати правила соціалістичного співжиття; берегти і зміцнювати суспільну, соціалістичну власність, як священну і недоторкану основу радянського ладу, як джерело багатства і могутності батьківщини, як джерело заможного і культурного життя всіх трудящих. Захист батьківщини проголошувався священним обов'язком кожного громадянина УРСР. Конституція також визначила поняття ворогів народу – осіб, що робили замах на суспільну, соціалістичну власність, а зраду батьківщини трактувала як «порушення присяги, перехід на бік ворога, заподіяння шкоди воєнній моці держави, шпигунство» [9].

За новим Основним Законом були скасовані обмеження щодо виборчих прав щодо окремих категорій громадян (наприклад, які використовують найману

працю, приватних крамарів, торгівельних і комерційних посередників, як це було за Конституцією 1929 р.), що було продиктоване, насамперед, утвердженням соціалістичних принципів співжиття та ведення народного господарства, котрі були зафіксовані в Розділі I «Суспільний устрій». Окремо варто зазначити, що Конституція УРСР у гарантуванні виборчих прав обійшла навіть окремі країни західної демократії. Загальне, рівне, таємне виборче право гарантувалося всім громадянам Української РСР, які досягли 18 років, незалежно від расової і національної приналежності, статі, віросповідання, освітнього цензу, осілості, соціального походження, майнового стану і минулої діяльності, що мали право брати участь у виборах депутатів і бути обраними, за винятком осіб, визнаних у встановленому законом порядку божевільними. Очевидно, саме з метою показати переваги «соціалістичної демократії», окремо було зафіксоване положення про користування правом обирати й бути обраними жінками нарівні з чоловіками. Нагадаємо, що, наприклад, у Франції жінки стали повноправними учасниками виборів лише з 1944 р., а Швейцарія надала виборчі права жінкам лише в 1970-х рр. Як вважають дослідники А. Шевченко та О. Січова, саме положення про введення нової виборчої системи, заснованої на загальному виборчому праві, прямих виборах і таємному голосуванні, стало однією з основних особливостей Конституції 1937 р. [10, с. 21]. На жаль, закріплені в Основному Законі 1937 р. права громадян не знайшли свого відбиття на практиці. Саме в цей час розпочинався новий етап тоталітарних репресій у суспільстві, а проголошені права та свободи були нічим іншим як політичним міфом.

Демократичність Конституції УРСР 1937 р., як і Конституції СРСР 1936 р., – це лише зовнішній фасад держави, декларативні положення, які в умовах тоталітарного суспільства не могли бути втіленими в життя. Як справедливо зазначає В. Гончаренко, «задекларовані в Конституції УРСР 1937 р. (як і Конституції СРСР 1936 р.) свобода слова, свобода друку, свобода зборів і мітингів, свобода вуличних походів і демонстрацій в умовах сталінського жалкого тоталітарного режиму були фікцією» [11, с. 82]. А внесення конституційних положень, які визначали порядок створення судових і прокурорських органів та фіксували головні принципи їх діяльності О. Мироненко вважає «ширмою в умовах безпрецедентного розгулу беззаконня і масових репресій» [12, с. 42]. З іншого боку, маємо визнати, що з точки зору конституційного будівництва та утвердження радянської державності УРСР було зроблено суттєвий крок уперед, а Конституція УРСР, уперше зафіксувала не тільки структуру та повноваження загальносоюзних та місцевих органів державної влади, врегулювала питання діяльності уряду, а й включила принципи нові положення – основні положення суспільного, державного ладу, адміністративно-територіального устрою республіки, виборчих прав громадян, правосуддя та діяльності прокуратури, основних прав та обов'язків громадян тощо.

Висновки. Таким чином, конституційне будівництво в Україні в період 1919-1937 рр. відповідало загальним рисам конституційного процесу в РРСФР і СРСР та було спрямоване на поступове перетворення України на суб'єкта союзної держави. Конституції УСРР та УРСР були зосереджені на втіленні в життя ідеї республіки

рад та побудови соціалізму. Від Конституції 1919 р. до Конституції 1937 р. йшло формування моделі центральних органів державної влади й управління, органів місцевої влади УРСР. На початковому етапі не було чіткого розподілу повноважень між вищими органами державної влади, наприклад, між ВУЦВК та РНК. Також українські конституційні акти цього періоду не визначали місце в системі влади партійних органів, які, насправді, стали не тільки ідеологом конституційного будівництва, а центральним стрижнем управлінської діяльності. Найбільш повною за змістом та регулюванням основних положень конституційного будівництва стала Конституція УРСР 1937 р., яка, проте, була наповнена багатьма декларативними положеннями, які так і не знайшли практичного втілення в життя.

Використані джерела:

1. Скрипник Микола. Статті та промови з національного питання / Упорядник І. Кошелівець. Мюнхен : Сучасність, 1974. 270 с.
2. Гончаренко В. Конституційне будівництво в Україні за часів нової економічної політики (1921–1929 рр.). *Вісник Національної академії правових наук України*. № 2 (81). 2015. С. 17–26.
3. Конституція Української Соціалістичної Радянської Республіки від 10 березня 1919 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001316-19#Text>. (дата звернення: 10.02.2021)
4. Гончаренко В. Нормативні акти, які регулювали діяльність вищих органів влади України в період нової економічної політики (1921–1929). *Вісник Національної академії правових наук України*. № 4 (79). 2014. С. 37–48.
5. Дудченко О. С. Конституційно-правові засади створення та функціонування народних комісаріатів УСРР у другій половині 1920-х рр. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск. 4. Том 1. 2019. С. 20–25.
6. Про зміну Конституції Української Соціалістичної Радянської Республіки: Постанова IX Всеукраїнського з'їзду рад № 302 від 10 травня 1925 р. *Збірник узаконень та розпоряджень Робітничо-Селянського Уряду України*. 30 липня 1925 р. Ч. 47. Ст. 302. С. 517–526.
7. Коник С. Повноваження та компетенція вищих органів державної влади відповідно до Конституції УРСР 1929 р. *Університетські наукові записки*. 2005. № 1-2 (13-14). С. 252–256.
8. Конституція Української Соціалістичної Радянської Республіки від 15 травня 1929 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001316-29#Text>. (дата звернення: 10.02.2021).
9. Конституція Української Радянської Соціалістичної Республіки від 30 січня 1937 р. URL : <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1937.html>. (дата звернення: 10.02.2021).
10. Шевченко А. Є., Січова О. О. Порівняльно-правовий аналіз захисту прав і свобод громадян за конституціями УРСР 1937 та 1978 рр. *Міжнародний юридичний вісник : актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2017. Вип. 4-5 (8-9). С. 19–23.
11. Гончаренко В. Д. Конституція Української РСР 1937 р. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 2 (69). С. 75–83.
12. Мироненко О. М. Історія Конституції України. Київ : Де Юре, 1997. 60 с.

References:

1. Skrypnyk, Mykola. (1974) *Statti ta promovy z natsionalnoho pytannia*. I. Koshelivets (Ed.). Miunkhen : Suchasnist. [in Ukrainian].

2. Honcharenko, V. (2015) Konstytutsiine budivnytstvo v Ukraini za chasiv novej ekonomichnoi polityky (1921–1929 rr.). *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy - Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 2 (81), 17-26. [in Ukrainian].

3. Konstytutsiia Ukrainy Sotsialistychnoi Radianskoi Respubliky vid 10 bereznia 1919 r. (1919) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001316-19#Text>. [in Ukrainian].

4. Honcharenko, V. (2014) Normatyvni akty, yaki rehuliuvaly diialnist vyshchykh orhaniv vlady Ukrainy v period novej ekonomichnoi polityky (1921–1929). *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy - Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 4 (79). С. 37-48. [in Ukrainian].

5. Dudchenko, O. S. (2019) Konstytutsiino-pravovi zasady stvorennia ta funktsionuvannia narodnykh komisariativ USRR u druhii polovyni 1920-kh rr. *Naukovyi visnyk publichnogo ta pryvatnoho prava - Scientific Bulletin of Public and Private Law*, issue 4, vol. 1, 20-25. [in Ukrainian].

6. Pro zminu Konstytutsii Ukrainy Sotsialistychnoi Radianskoi Respubliky: Postanova IKh Vseukrainskoho zizdu rad № 302 vid 10 travnia 1925 r. *Zbirnyk uzakonen ta rozporiadzen Robitnyche-Selianskoho Uriadu Ukrainy*, 30 liptnia 1925 r. - *Collection of Legislation and Orders of the Workers' and Peasants' Government of Ukraine*. July 30, 1925, part. 47, art. 302, 517–526. [in Ukrainian].

7. Konyk S. Povnovazhennia ta kompetentsiia vyshchykh orhaniv derzhavnoi vlady vidповidno do Konstytutsii URSR 1929 r. (2005) *Universytetski naukovyi zapysky - University scientific notes*, 1-2 (13-14), 252-256. [in Ukrainian].

8. Konstytutsiia Ukrainy Sotsialistychnoi Radianskoi Respubliky vid 15 travnia 1929 r. (1929) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001316-29#Text>. [in Ukrainian].

9. Konstytutsiia Ukrainy Sotsialistychnoi Radianskoi Respubliky vid 30 sichnia 1937 r. (1937) N. p. URL : <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1937.html>. [in Ukrainian].

10. Shevchenko, A. Ye., Cichova, O. O. (2017) Porivnialno-pravovyi analiz zakhystu prav i svobod hromadian za konstytutsiamy URSR 1937 ta 1978 rr. *Mizhnarodnyi yurydychnyi visnyk: aktualni problemy suchasnosti (teoriia ta praktyka) - International Legal Bulletin: current issues (theory and practice)*, issue 4-5 (8-9), 19-23. [in Ukrainian].

11. Honcharenko, V. D. (2012) Konstytutsiia Ukrainy RSR 1937 r. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy - Bulletin of the Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 2 (69), 75-83. [in Ukrainian].

12. Myronenko, O. M. (1997) *Istoriia Konstytutsii Ukrainy*. Kyiv : De Yure. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 12.02.2021

КОНОНЕНКО В. В., доктор исторических наук, профессор, профессор кафедры права и публичного управления Винницкого государственного педагогического университета имени Михаила Коцюбинского (г. Винница, Украина)

ПИЛИПЕНКО Т. И., старший преподаватель кафедры права и публичного управления Винницкого государственного педагогического университета имени Михаила Коцюбинского (г. Винница, Украина)

КОНСТИТУЦИОННОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО В УКРАИНЕ НА ЭТАПЕ УТВЕРЖДЕНИЯ КОММУНИСТИЧЕСКОГО ТОТАЛИТАРНОГО РЕЖИМА (1919-1937 гг.)

В работе проанализированы основные процессы конституционного строительства в УССР периода 1919-1937 гг. Указано, что украинский конституционный процесс этого периода отвечал общим чертам процессов в РРСФР и СССР. С воплощением в

жизнь идеи республики советов параллельно шло формирование модели центральных органов государственной власти и управления, органов местной власти республики. Сделан вывод, что в целом конституционный процесс в этот период был направлен на постепенное превращение Украины с формально независимого государственного образования на субъект союзного государства.

Ключевые слова: УССР, УССР, Конституция УССР 1919, Конституция УССР Конституция УССР 1937 г., конституционный процесс.

Kononenko V., Doctor of Historical Sciences, Professor, Professor of the Department of Law and Public Administration of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Vinnytsia, Ukraine)

Pylypenko T., Senior Lecturer of the Department of Law and Public Administration of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Vinnytsia, Ukraine)

CONSTITUTIONAL CONSTRUCTION IN UKRAINE AT THE STAGE OF APPROVAL OF THE COMMUNIST TOTALITARIAN REGIME (1919-1937)

The paper analyzes the main provisions of the Soviet constitutions of Ukraine during the period of establishment of the communist totalitarian regime of 1919-1937. The main focus of the study is on the analysis of the constitutional regulations of Soviet Ukraine; study of the stages of formation of the system of central bodies of state power and administration, local authorities of the USSR; characteristics of the main provisions of the Constitutions of Soviet Ukraine in 1919, 1929 and 1937. The article analyzes the latest scientific achievements of the subject of the research, and the main sources of the research was the main Soviet constitutional acts of Ukraine of this period. The main provisions of the article prove that the constitutional construction in Ukraine in the period 1919-1937 corresponded to the general features of the constitutional process in the RSFSR and in the Soviet Union. The structure of the central and local authorities also corresponded to the all-Union «standard», and the central provision of the Ukrainian Soviet constitutions was the implementation of the idea of a republic of councils and the building of socialism. From Soviet Ukraine in 1919 to the Constitution of Soviet Ukraine in 1937 was the formation of a model of central bodies of state power and administration, local authorities of the republic. At the initial stage of the Ukrainian Soviet constitutional process, there was no clear division of powers between the highest authorities of the republic. The powers of the All-Ukrainian Central Executive Committee as the highest and later the supreme body of power of the republic extended to the sphere of activity of the Council of People's Commissars. The functions of the legislature in different periods of this stage of the formation of Soviet power in Ukraine were performed by the Congress of Soviets, the All-Ukrainian Central Executive Committee and even the Council of People's Commissars. In general, the constitutional process during the approval of the totalitarian communist regime was aimed at transforming of Ukraine from a formally independent state entity to a union republic in the Soviet Union with the rights of autonomy.

Keywords: Soviet Ukraine, the Constitution of 1919, the Constitution of 1929, the Constitution of 1937, the constitutional process.